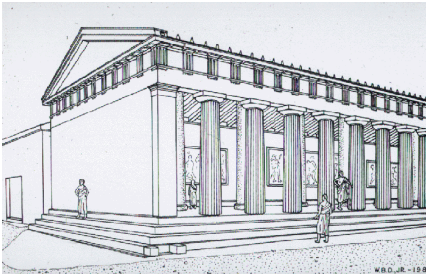

Stoikud (kr στοα 'sammaskoda')

Tuntud stoikud

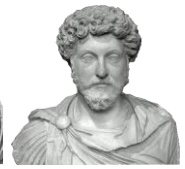
Zenon Kitionist
(u 336-264 e.m.a)

Seneca
(4 e.m.a - 65)

Epiktetos
(u 50-130)

Marcus Aurelius
(121-180)

Maailm on mõistuspärane

Kuid miks on siis maailmas kurjus?

1. Looduslik kurjus: loodusõnnetused ja haigused
2. Moraalne kurjus: kurjategijad jm halvad inimesed

Kurjuse õigustus 1

Miski ei saa olemas olla ilma vastandita

kurjus

headus

Kurjuse õigustus 2

See, mis on kurjus maailma mingi osa jaoks, ei ole kurjus maailma kui terviku jaoks

Kurjuse õigustus 3

Eluraskustes karastub iseloom

Maailma pole võimalik muuta

“Soostujat saatus juhhib, tõrksat tõmbab”

Seneca

“Kui naeruväärne ja võõras on see, kes imestab kas või millegi üle, mis elus sünnib”

Marcus Aurelius

Saatuseks pidasid stoikud sündmuste põhjuslikku ahelat

Iga asi inimelus võib olla üks kolmest

1. See, mille poole püüelda (hüve, hea)
2. See, millest hoiduda (kurjus, halb)
3. See, mis pole ei üks ega teine (neutraalne)

Neutraalne

- Neutraalne on kõik, mis inimese tahtest ei sõltu: sünd ja surm, tervis ja haigus, nauding ja kannatus, ilu ja inetus, rikkus ja vaesus, kuulsus ja kuulsusetus, päritolu
- Kõigesse, mis on neutraalne, suhtub stoiline tark apaatiaga (kr ἀπαθεια ‘tundetuse, kirgede puudumine’)

Saatusele alistumine: film “Suur armastus” (1942. a)

“Luftwaffe piloot Paul Wendland (Viktor Staal) tutvub lauljatar Hanna Holbergiga (Zarah Leander). Armastus, lahusolek, taaskohtumine, jälle lahusolek, taas suur armastus. Laulud *Ich weiß, es wird einmal ein Wunder geschehen* (“Ma tean, et kord sünnib ime”) ja *Davon geht die Welt nicht unter* (“Sellest ei lähe veel maailm hukka”) on muutunud tõepoolest igihaljasteks.”

Seiler, P. Zarah Leander. Olen hääli. Zarah Leanderi elulugu. Tallinn, 1999, lk 46

Hüve ja kurjus

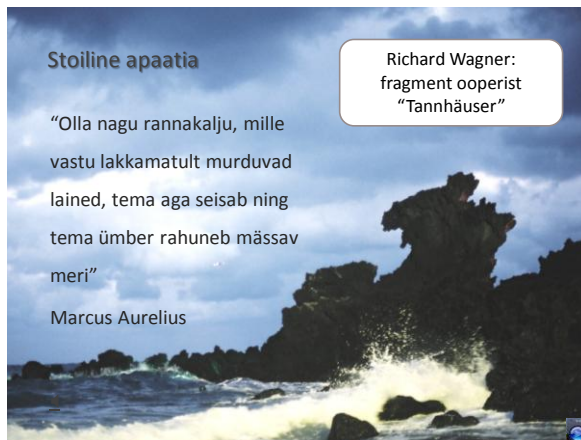
- Hüve - see on voorused: tarkus, õiglus, mehisus, arukus
- Kurjus - see on pahed: rumalus, ebaõiglus, argus, arutus

Stoiline apaatia

“Olla nagu rannakalju, mille vastu lakkamatult murduvad lained, tema aga seisab ning tema ümber rahuneb mässav meri”

Marcus Aurelius

Richard Wagner:
fragment ooperist
“Tannhäuser”

Saatuse ei too meile midagi head ega halba

“Need ju eksivad, kes arvavad, et saatuse määrab meile midagi head või halba; ta annab heaks või halvaks vaid ajendi ning alguse asjadele, mis muutuvad meie käes lõpuks paheks või hüveks”

Seneca

“Surm ise pole ei pahe ega hüve: Catole tõi ta ülimalt au, Brutusele ülimalt häbi. Vooruse lisandudes omandab iga asi sära, mida tal ei olnud”

Seneca

Ainult tark saab olla õnnelik

“Ei saa olla õnnelik, kui soovid seda, mis on võimatu; ja vastupidi: õnnelik võib olla vaid sel juhul, kui soovid võimalikku, sest sellisel juhul saavutad alati selle, mida soovid”

Epiktetos

Ainult tark saab olla õnnelik

“Õnnelik on see, kes on võimeline õigesti arutlema; õnnelik on see, kes on rahul olemasolevaga, milline see ka poleks, ja ei nurise oma saatuse üle; õnnelik on see, keda mõistus õpetab leppima iga olukorraga, mis ka ette ei tuleks”

Seneca

“Püüa selle poole, et sul kunagi ei tuleks midagi vastumeelselt teha. ... Õnnetu pole mitte see, kes käsu peale teeb, vaid see, kes vastumeelselt teeb”

Seneca

Kirjandus

- Marcus Aurelius, Iseendale. Tallinn, 1983
- Seneca, L. A. Ema Helviale lohutusest. – Vikerkaar, 1996, nr 8–9
- Seneca, L. A. Lohutusest Polybiusele. – Sealsamas
- Seneca, L. A. Moraalikirjad Luciliusele. Tartu, 1996. Internetis aadressil <http://www.ut.ee/klklassik/seneca/moralia.html>
- Botton, A. Filosoofia lohus. Tallinn, 2003, lk 69-99
- Filosoofia ajalugu. I. Antiik- ja feodaalühiskonna filosoofia. Tartu, 1947, lk 340–367, 406–432
- Meos, I. Antiikfilosoofia. Peatükke filosoofia ajaloost. Tallinn, 2000
- Salumaa, E. Filosoofia ajalugu I. Antiikfilosoofia. Tallinn, 1992
- Unt, J. Epiktetos – ori, kes jutlustas vabadusest. – Vikerkaar, 1996, nr 8–9